

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

Навчально-науковий інститут денної освіти

Кафедра правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач (начальник) кафедри

проф. Г. В. Лаврик

« »

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни: «Теорія держави і права»

Освітньо-професійна програма /спеціалізація	«Право» <i>(назва)</i>
Спеціальність	081 Право <i>(код, назва спеціальності)</i>
Галузь знань	08 Право <i>(код, назва галузі знань)</i>
Ступінь вищої освіти	бакалавр <i>(бакалавр, магістр, доктор філософії)</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія держави і права» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри правознавства, протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Полтава – 2022

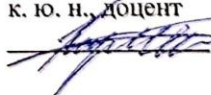
Укладач:

Гладкий С. О. – д. ю. н., проф., професор кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 «Право»

к. ю. н., доцент

 О.О. Кульчій

ЗМІСТ

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни	4
Розділ 2 Перелік компетентностей та програмні результати навчання	5
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни.....	7
Розділ 4. Тематичний план вивчення навчальної дисципліни.....	16
Розділ 5. Система оцінювання знань студентів.....	32
Розділ 6. Інформаційні джерела.....	35
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни	43

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1. Опис навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право» освітнього ступеня бакалавр

Опис навчальної дисципліни
Місце в структурно-логічній схемі підготовки
<ul style="list-style-type: none"> - постреквізити (Postrequisite) (навчальні дисципліни, які є базовими для вивчення даної навчальної дисципліни): _ - пререквізити (Prerequisite) (навчальні дисципліни, для яких дана навчальна дисципліна є базовою): навчальна дисципліна є базовою для всіх галузевих і прикладних юридичних дисциплін
Мова викладання – українська.
Статус дисципліни – обов'язкова.
Курс/семестр вивчення дисципліни – 1 курс, 1 семестр.
Кількість кредитів ЄКТС/кількість модулів – 5 кредитів ЄКТС, 3 модулі.
Денна форма навчання: кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр – 150, 2 семестр – .
– лекції: 1 семестр – 34, 2 семестр – .
– семінарські заняття: 1 семестр – 30, 2 семестр – .
– самостійна робота: 1 семестр – 86, 2 семестр – .
– вид підсумкового контролю: 1 семестр – екзамен, 2 семестр – .
Заочна форма навчання: кількість годин: 1 семестр – 150, 2 семестр – .
– лекції: 1 семестр – 8, 2 семестр – .
– практичні заняття: 1 семестр – 4, 2 семестр – .
– самостійна робота: 1 семестр – 138, 2 семестр – .
– вид підсумкового контролю: 1 семестр – екзамен, 2 семестр – .
Дистанційна форма навчання: кількість годин: 1 семестр – 150, 2 семестр – .
– лекції: 1 семестр – 2, 2 семестр – .
– практичні заняття: 1 семестр – 2, 2 семестр – .
– самостійна робота: 1 семестр – 146, 2 семестр – .
– вид підсумкового контролю: 1 семестр – екзамен, 2 семестр – .

Розділ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є засвоєння здобувачами вищої освіти понятійно-категоріального апарату, основних ідей і положень теорії держави і права як теоретико-методологічної бази вивчення галузевих і прикладних юридичних наук, розвиток правової свідомості та формування правової культури здобувачів вищої освіти.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- засвоєння здобувачами вищої освіти основних юридичних понять і категорій, які мають фундаментальне значення для всієї юридичної науки, та ознайомлення з практикою застосування цих понять і категорій у процесі правотворчої і правореалізаційної діяльності;
- опанування здобувачами вищої освіти теоретичних інструментів аналізу, узагальнення, порівняння державно-правових закономірностей і явищ;
- набуття здобувачами вищої освіти умінь і навичок теоретико-правового мислення, загального орієнтування в архітектоніці правових систем світу та в системі права і законодавства України, аналізу та узагальнення юридичної практики, правильного тлумачення і застосування норм права, коректного користування правовими і літературними джерелами;
- залучення здобувачів вищої освіти до пошуку шляхів розв’язання основних проблем теорії держави і права;
- створення методологічного підґрунтя для вивчення галузевих, міжгалузевих і прикладних юридичних наук.

Таблиця 2. Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна «Теорія держави і права», програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
<i>Загальні компетентності</i>		
1.	ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
2.	ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
3.	ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
4.	ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.	РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
5.	ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
6.	ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	ДРН 23. Виявляти знання, розуміння та цінування спорідненості більшості правових систем сучасності, а також доктрин, принципів, інститутів і процедур, застосування яких є важливим для захисту людської гідності і свободи, пріоритетів національного суверенітету та незворотності європейського курсу України.
<i>Спеціальні (фахові, предметні)</i>		
7.	СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
8.	СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.	РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
9.	СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.	
10.	СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.	

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Програму навчальної дисципліни «Теорія держави і права» обговорено і схвалено на засіданні кафедри правознавства. Протокол засідання кафедри від «29» серпня 2022 року № 1.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Держава, громадянське суспільство, право

Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права

Поняття юридичної науки. Система юридичних наук.

Виникнення науки теорії держави і права. Об'єкт і предмет теорії держави і права. Теорія держави і права в системі суспільних наук. Теорія держави і права в системі юридичних наук. Функції теорії держави і права.

Поняття, призначення і структура методології дослідження державно-правових явищ. Світоглядні (філософські) підходи до пізнання державно-правової дійсності (діалектичний і метафізичний, матеріалістичний та ідеалістичний). Феноменологічний, комунікативний, синергетичний підходи до вивчення державно-правових явищ. Загальнонаукові методи пізнання державно-правових явищ (логічний, історичний, системний та інші). Спеціальні методи пізнання державно-правових явищ (статистичний, конкретно-соціологічний, психологічний та інші). Власні методи дослідження державно-правових явищ (формально-юридичний та порівняльно-правовий метод).

Тема 2. Походження держави і права

Теорії походження держави (теологічна, патріархальна, договірна, психологічна, насильства, марксистська (класова) та інші).

Поняття родової общини. Публічна влада у родовій общині. Соціальні норми (мононорми) первісного суспільства.

Причини та загальні закономірності виникнення держави. Основні чинники, що вплинули на виникнення права. Ознаки держави, які відрізняють її від самоврядування первісного суспільства.

Способи (шляхи) виникнення держави в різних регіонах світу.

Типологія держави. Формаційний і цивілізаційний підходи до типології держави. Поняття історичного типу держави.

Тема 3. Поняття і функції держави

Поняття і ознаки держави. Держава як організація. Держава як апарат політичної влади. Соціологічний, політологічний та правовий виміри держави.

Поняття державного суверенітету, його ознаки. Внутрішній і зовнішній суверенітет. Суверенітет і суверенні права. Співвідношення державного, народного та національного суверенітету.

Поняття функцій держави. Співвідношення функцій держави із сутністю, соціальним призначенням і завданнями держави.

Класифікація функцій держави. Загальносоціальні функції та функції захисту групових інтересів. Внутрішні та зовнішні функції держави. Основні та неосновні функції держави. Головні та похідні функції держави. Постійні й тимчасові функції держави.

Тема 4. Форма держави

Поняття та елементи форми держави. Фактори, що обумовлюють багатоманітність форм держави.

Форма державного правління. Поняття монархії та її види. Поняття республіки та її види. Нетипові форми державного правління.

Форма державного устрою. Унітарна держава, її ознаки та види. Федеративна держава, її ознаки та види. Конфедерація, її відмінність від федерації. Імперія як особлива форма державного устрою. Міжнародні об'єднання держав.

Поняття і сутність державного режиму. Демократичний і антидемократичний державні режими, їх види.

Тема 5. Механізм держави

Поняття механізму держави. Державні інституції, що входять до складу механізму держави (державний орган, державна установа, державне підприємство, збройні сили).

Поняття державного апарату, його ознаки. Поняття та ознаки державного органу. Класифікація державних органів. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Первинні та вторинні державні органи. Органи, що формуються шляхом виборів та призначення. Одноособові та колегіальні державні органи. Центральні та місцеві державні органи. Взаємодія місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Принципи організації і діяльності державного апарату. Поділ влади як принцип організації та діяльності державного апарату. Система стримувань і противаг між гілками державної влади.

Поняття державної служби, її види. Державний службовець, посадова особа державного апарату.

Тема 6. Держава та особа

Людина, особа, громадянин: співвідношення понять.

Права людини як юридичне вираження індивідуальної свободи людини. Права людини в історичному розвитку. Покоління прав людини.

Поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Права людини та права громадянина. Негативні і позитивні права людини. Фізичні, особистісні, політичні, економічні, соціальні, гуманітарні права і свободи людини. Конституційні (основні) права і свободи людини і громадянина.

Загальні (політичні, економічні, духовні) гарантії прав людини. Юридичні гарантії прав людини. Міжнародно-правові засоби забезпечення й захисту прав людини.

Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава

Формування концепції громадянського суспільства. Поняття та ознаки громадянського суспільства. Громадянське суспільство як необхідна передумова становлення демократичної, правової, соціальної держави. Співвідношення держави і громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства. Проблеми становлення і розвитку громадянського суспільства в Україні.

Поняття і структура політичної системи суспільства. Держава в політичній системі суспільства. Політичні партії в політичній системі суспільства. Громадські організації в політичній системі суспільства.

Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава

Поняття і ознаки демократичної держави. Демократія як внутрішня форма держави та спосіб здійснення народовладдя. Принципи демократії. Права людини і демократія. Представницька і безпосередня форми демократії. Структурні та функціональні інститути демократії. Демократія і самоврядування.

Концепція правової держави: історія виникнення та розвитку. Поняття і ознаки правової держави. Правова держава як втілення верховенства права. Верховенство права і законність. Правопорядок.

Поняття і ознаки соціальної держави. Співвідношення правової та соціальної держави.

Шляхи формування демократичної, правової, соціальної держави в Україні.

Модуль 2. Сутність, норма і форма права

Тема 9. Поняття і сутність права

Поняття праворозуміння. Основні підходи до праворозуміння. Теорія природного права (юснатуралізм). Юридичний позитивізм. Психологічна школа права. Соціологічна юриспруденція. Марксистське вчення про право. Новітні підходи до праворозуміння.

Поняття та ознаки права. Право як міра соціальної свободи та відповідальності. Право в об'єктивному та суб'єктивному сенсі. Право і його зовнішні форми (правовий звичай, закон, прецедент, нормативний договір).

Поняття і класифікація функцій права. Регулятивна статична, регулятивна динамічна й охоронна функції права.

Власна, інструментальна та цивілізаційна цінність права. Особистісний і соціальний вимір цінності права.

Право як підсистема соціального регулювання. Поняття і види соціальних норм. Правові норми як різновид соціальних норм. Мораль як соціальне явище, її роль у регулюванні суспільних відносин. Спільні риси та відмінності права і моралі.

Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин

Правове регулювання як особливий вид соціального регулювання. Правове регулювання і правовий вплив. Сфери правового регулювання. Предмет правового регулювання. Метод правового регулювання.

Види правового регулювання. Нормативно-правове та індивідуально-правове регулювання, їх співвідношення.

Основні способи правового регулювання (дозвіл, зобов'язання, заборона). Допоміжні способи правового регулювання (примус, заохочення, покарання, надання пільг тощо).

Основні методи правового регулювання (імперативний та диспозитивний). Додаткові методи правового регулювання (рекомендаційний, заохочувальний).

Типи правового регулювання (загальнодозвільний і спеціально-дозвільний). Правовий режим.

Поняття механізму правового регулювання суспільних відносин, його склад і структура.

Ефективність правового регулювання.

Тема 11. **Формування права та його джерела**

Поняття та етапи правоутворення.

Поняття і види нормотворчості. Нормотворча техніка.

Поняття форми права. Співвідношення форм права та джерел права.
Види формальних джерел права.

Загальна характеристика основних історичних форм права: правовий звичай; правовий (судовий і адміністративний) прецедент; нормативно-правовий акт (закон і підзаконний нормативний акт); нормативно-правовий договір (міжнародний і внутрішньодержавний).

Правова доктрина та загальні принципи права як джерело права.

Тема 12. **Принципи права**

Поняття і значення принципів права. Принципи права як загальні орієнтири у правотворчості та правореалізації.

Класифікація принципів права.

Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права: принципи гуманізму, справедливості, свободи, рівності.

Загальні принципи права: гарантованість прав і свобод громадян, єдність прав і обов'язків суб'єктів правових відносин, відповідальність за вину, законність, поділ права на публічне і приватне, поєднання стабільності і динамізму.

Міжгалузеві принципи права.

Принципи галузей та інститутів права.

Тема 13. **Норми права**

Поняття і ознаки норми права.

Класифікація норм права.

Структура норми права. Гіпотеза, диспозиція, санкція норми права: їх поняття та різновиди.

Поняття і види спеціалізованих норм права (норми-засади, норми-завдання, норми-принципи, колізійні норми, норми-дефініції, норми-строки, норми-презумпції, норми-преюдиції, норми-фікції та інші).

Способи викладення норм права в нормативно-правових актах. Співвідношення норми права і припису статті нормативно-правового акта.

Тема 14. **Нормативно-правові акти**

Поняття і ознаки нормативно-правового акта. Відмінність нормативно-правового акта від інших видів юридичних актів. Структура

нормативно-правового акта. Стадії створення нормативно-правового акта.

Класифікація нормативно-правових актів.

Закон як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили. Види законів. Конституція, її місце в правовій системі.

Підзаконні нормативно-правові акти, їх види.

Дія нормативно-правових актів у часі. Дія нормативно-правових актів у просторі. Дія нормативно-правових актів за колом осіб.

Тема 15. Система права

Поняття і ознаки системи права.

Структура системи права. Публічне і приватне право. Матеріальне і процесуальне право. Предмет і метод правового регулювання як критерії поділу права на галузі. Норми права, інститути права, підгалузі права, галузі права як основні структурні елементи системи права.

Поняття галузі права. Фундаментальні, спеціальні та комплексні галузі права.

Поняття і види інститутів права.

Тема 16. Законодавство, його система та систематизація

Поняття законодавства. Система законодавства та її співвідношення з системою права. Національне законодавство і міжнародне право.

Структура системи законодавства (функціональна, горизонтальна, вертикальна (ієрархічна)).

Поняття, принципи і види систематизації законодавства. Облік нормативно-правових актів, його види. Поняття і види інкорпорації нормативно-правових актів. Збірники та зібрання законодавства як результати інкорпорації. Консолідація нормативно-правових актів. Кодифікація та створення зводу законів як змістовні форми систематизації нормативно-правових актів. Галузева і спеціальна кодифікація. Види кодифікаційних актів (основи законодавства і кодекси).

Законодавча техніка як вид нормотворчої техніки. Засоби і правила законодавчої техніки. Способи формулювання правових приписів: казуїстичне та абстрактне викладення правових норм. Юридична термінологія.

Модуль 3. Реалізація права

Тема 17. Правові відносини

Поняття і ознаки правових відносин. Види правових відносин. Склад правових відносин.

Поняття суб'єктів правових відносин. Види суб'єктів правових відносин. Правосуб'єктність (правоздатність, дієздатність, деліктоздатність). Індивідуальні та колективні суб'єкти правових відносин. Держава як суб'єкт правових відносин. Поняття, ознаки і види юридичних осіб.

Поняття і види об'єктів правових відносин.

Юридичний зміст правових відносин. Поняття суб'єктивного права. Правомочність та її елементи. Поняття та елементи юридичного обов'язку.

Підстави виникнення, зміни і припинення правових відносин. Поняття і види юридичних фактів. Складні юридичні факти та фактичний склад.

Тема 18. Правова поведінка

Поняття і ознаки правової поведінки. Види правової поведінки (правомірна поведінка, правопорушення, зловживання правом, об'єктивно протиправне діяння).

Поняття і склад правомірної поведінки. Види правомірної поведінки.

Поняття і ознаки правопорушення. Класифікація правопорушень. Юридичний склад правопорушення: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

Причини правопорушень.

Тема 19. Юридична відповідальність

Поняття та ознаки юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Мета і функції юридичної відповідальності.

Види юридичної відповідальності (конституційна, кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна відповідальність).

Фактичні, юридичні та процесуальні підстави юридичної відповідальності.

Підстави, що виключають юридичну відповідальність (неосудність, необхідна оборона, крайня необхідність, малозначущість, казус).

Тема 20. Юридична діяльність

Поняття і ознаки юридичної діяльності.

Структура юридичної діяльності. Суб'єкт і об'єкт юридичної діяльності. Юридичні дії та операції як елементи юридичної діяльності. Засоби і методи юридичної діяльності. Мета, результат і ефективність юридичної діяльності.

Правові форми діяльності органів держави (установча, правотворча, правозастосовча, контрольно-наглядова, правоохоронна та інтерпретаційно-правова діяльність).

Юридичний процес.

Тема 21. Реалізація норм права

Поняття і види реалізації норм права. Ординарні форми реалізації норм права (дотримання, виконання, використання).

Застосування норм права як особлива форма їх реалізації. Місце правозастосовчої діяльності в механізмі правового регулювання. Форми правозастосування (оперативно-виконавча діяльність, правоохоронна діяльність, правосуддя).

Стадії правозастосовчої діяльності.

Основні вимоги правильного застосування норм права.

Поняття і види актів застосування норм права. Відмінність правозастосовчих актів від нормативних та інтерпретаційних юридичних актів.

Прогалини в законодавстві, засоби їх усунення та подолання. Застосування права за аналогією закону та аналогією права.

Поняття юридичних колізій, причини їх виникнення. Види юридичних колізій (темпоральні (часові), ієрархічні (субординаційні), змістовні колізії). Застосування колізійних норм, правоположень і тлумачення закону як основні способи подолання колізій у законодавстві.

Тема 22. Тлумачення норм права

Поняття тлумачення норм права. Статичний та динамічний підходи в тлумаченні права.

Грамотичний, логічний, систематичний, історичний, телеологічний (цільовий) способи тлумачення норм права.

Поняття, суб'єкти і види офіційного тлумачення норм права. Поняття і види неофіційного тлумачення норм права.

Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту: буквальне, поширювальне, обмежувальне.

Поняття, ознаки і види актів тлумачення норм права. Відмінність інтерпретаційно-правових актів від індивідуально-правових і нормативно-правових актів.

Тема 23. Правова свідомість і правова культура

Поняття правової свідомості. Функції правової свідомості. Роль правової свідомості в процесі правоутворення та правореалізації.

Види правової свідомості.

Структура (склад) правової свідомості.

Поняття і види правової культури. Правова культура особи, її елементи. Правова культура суспільства, її елементи.

Поняття і види деформації правової свідомості. Правовий нігілізм, його прояви, причини та шляхи подолання.

Тема 24. Правова система суспільства

Поняття правової системи суспільства. Структура правової системи. Наступність у правовій системі суспільства.

Поняття сім'ї правових систем (правової сім'ї). Класифікація правових сімей.

Романо-германська правова сім'я (сім'я континентального права). Англо-американська правова сім'я (сім'я загального права). Сім'я традиційного права. Сім'я релігійного права (мусульманське, індуське, іудейське та канонічне право).

Особливості становлення та розвитку національної правової системи України.

**Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни
з розподілом навчального часу за видами занять**

Таблиця 3.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

№ з/п	Назва модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекційні заняття	семінарські заняття	самостійна робота
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Модуль I. Держава, громадянське суспільство, право					
1	Предмет і метод теорії	8	2	2	4
2	Походження держави і права	4	-	-	4
3	Поняття і функції держави	8	2	2	4
4	Форма держави	8	2	2	4
5	Механізм держави	8	2	2	4
6	Держава та особа	3	-	-	3
7	Громадянське суспільство, політична система і держава	3	-	-	3
8	Демократична держава. Правова держава. Соціальна	8	2	2	4
	Загалом	50	10	10	30
Модуль II. Сутність, норма і форма права					
9	Поняття і сутність права	5	2	-	3
10	Правове регулювання	8	2	2	4
11	Формування права та його	7	2	2	3
12	Принципи права	3	-	-	3
13	Норми права	7	2	2	3
14	Нормативно-правові акти	7	2	2	3
15	Система права	8	2	2	4

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
16	Законодавство, його система та систематизація	5	2	-	3
	Загалом	50	14	10	26
Модуль III. Реалізація права					
17	Правові відносини	8	2	2	4
18	Правова поведінка	8	2	2	4
19	Юридична відповідальність	6	-	2	4
20	Юридична діяльність	4	-	-	4
21	Реалізація норм права	8	2	2	4
22	Тлумачення норм права	3	-	-	3
23	Правова свідомість і правова культура	5	2	-	3
24	Правова система суспільства	8	2	2	4
	Загалом	50	10	10	30
	Усього з курсу:	150	34	30	86

Таблиця 3.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

№ з/п	Назва модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекційні заняття	практичні заняття	самостійна робота
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Модуль I. Держава, громадянське суспільство, право					
1	Предмет і метод теорії держави і права	6	2	-	4
2	Походження держави і права	6	-	-	6
3	Поняття і функції держави	8	2	-	6
4	Форма держави	8	-	2	6
5	Механізм держави	6	-	-	6
6	Держава та особа	5	-	-	5
7	Громадянське суспільство, політична система і держава	5	-	-	5
8	Демократична держава. Правова держава. Соціальна	6	-	-	6
	Загалом	50	4	2	44
Модуль II. Сутність, норма і форма права					
9	Поняття і сутність права	7	2	-	5
10	Правове регулювання	6	-	-	6
11	Формування права та його	6	-	-	6
12	Принципи права	6	-	-	6
13	Норми права	6	-	-	6
14	Нормативно-правові акти	6	-	-	6
15	Система права	6	-	2	4
16	Законодавство, його система та систематизація	7	-	-	7

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	-	<i>5</i>
	<i>Загалом</i>	<i>50</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>46</i>
Модуль III. Реалізація права					
17	Правові відносини	7	2	-	5
18	Правова поведінка	6	-	-	6
19	Юридична відповідальність	6	-	-	6
20	Юридична діяльність	6	-	-	6
21	Реалізація норм права	6	-	-	6
22	Тлумачення норм права	6	-	-	6
23	Правова свідомість і правова культура	6	-	-	6
24	Правова система суспільства	7	-	-	7
	<i>Загалом</i>	<i>50</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>48</i>
	<i>Усього з курсу:</i>	<i>150</i>	<i>8</i>	<i>4</i>	<i>138</i>

Таблиця 3.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів дистанційної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

№ з/п	Назва модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекційні заняття	практичні заняття	самостійна робота
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Модуль I. Держава, громадянське суспільство, право					
1	Предмет і метод теорії	6	-	-	6
2	Походження держави і права	6	-	-	6
3	Поняття і функції держави	8	2	-	6
4	Форма держави	8	-	2	6
5	Механізм держави	6	-	-	6
6	Держава та особа	5	-	-	5
7	Громадянське суспільство, політична система і держава	5	-	-	5
8	Демократична держава. Правова держава. Соціальна	6	-	-	6
	Загалом	50	2	2	46
Модуль II. Сутність, норма і форма права					
9	Поняття і сутність права	7	-	-	7
10	Правове регулювання	6	-	-	6
11	Формування права та його	6	-	-	6
12	Принципи права	6	-	-	6
13	Норми права	6	-	-	6
14	Нормативно-правові акти	6	-	-	6
15	Система права	6	-	-	6
16	Законодавство, його система та систематизація	7	-	-	7

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	-	<i>5</i>
	<i>Загалом</i>	50	-	-	50
Модуль III. Реалізація права					
17	Правові відносини	7	-	-	7
18	Правова поведінка	6	-	-	6
19	Юридична відповідальність	6	-	-	6
20	Юридична діяльність	6	-	-	6
21	Реалізація норм права	6	-	-	6
22	Тлумачення норм права	6	-	-	6
23	Правова свідомість і правова культура	6	-	-	6
24	Правова система суспільства	7	-	-	7
	<i>Загалом</i>	50	-	-	50
	<i>Усього з курсу:</i>	150	2	2	146

Таблиця 4.1. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

* – у таблиці позначені лекційні та практичні заняття для студентів заочної форми навчання

** – у таблиці позначені лекційні та практичні заняття для студентів дистанційної форми навчання

Назва теми (лекційного заняття) та питання теми (лекційного заняття)	Обсяг годин	Назва теми та питання семінарського (практичного) заняття	Обсяг годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
1	2	3	4	5
Модуль I. Держава, громадянське суспільство, право				
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права				
Лекція 1 1. Система і функції юридичної науки. 2. Предмет теорії держави і права. 3. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук. 4. Методологія теорії держави і права.	2 2* 2**	Семінарське заняття 1 1. Система юридичної науки. 2. Предмет і функції теорії держави і права. 3. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук. 4. Методологія теорії держави і права.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Виникнення науки теорії держави і права. 2. Теорія держави і права в системі суспільних наук. 3. Структура методології дослідження державно-правових явищ.
Тема 2. Походження держави і права				
				Питання для самостійного опрацювання: 1. Теорії походження держави. 2. Родова община: поняття, організація публічної влади, соціальні норми (мононорми). 3. Причини та загальні закономірності виникнення держави. 4. Основні чинники, що вплинули на виникнення

				права. 5. Способи (шляхи) виникнення держави в різних регіонах світу. 6. Типологія держави.
Тема 3. Поняття і функції держави				
Лекція 2 (*Лекція 1) 1. Поняття і ознаки держави. 2. Держава як організація. 3. Державний суверенітет. 4. Функції держави.	2 2*	Семінарське заняття 2 1. Поняття і ознаки держави. 2. Державний суверенітет. 3. Поняття функцій держави. 4. Класифікація функцій держави.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Соціологічний, політологічний та правовий виміри держави. 2. Суверенітет і суверенні права. 3. Співвідношення державного, народного та національного суверенітету. 4. Співвідношення функцій держави із сутністю, соціальним призначенням і завданнями держави.
Тема 4. Форма держави				
Лекція 3 1. Поняття і структура форми держави. 2. Форма державного правління. 3. Форма державного устрою. 4. Державний режим.	2	Семінарське заняття 3 (*Практичне заняття 1) 1. Поняття і структура форми держави. 2. Форма державного правління. 3. Форма державного устрою. 4. Державний режим.	2 2*	Питання для самостійного опрацювання: 1. Фактори, що обумовлюють багатоманітність форм держави.
Тема 5. Механізм держави				
Лекція 4 1. Механізм держави і його структура. 2. Державний апарат, принципи його організації та діяльності. 3. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої та судової влади. 4. Організація здійснення	2	Семінарське заняття 4 1. Механізм держави і його структура. 2. Державний апарат, принципи його організації та діяльності. Поділ влади. 3. Поняття і види державних органів. 4. Загальна характеристика органів	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Система стримувань і противаг між гілками державної влади. 2. Поняття державної служби, її види. 3. Державний службовець,

влади на місцях.		законодавчої, виконавчої та судової влади. 5. Організація здійснення влади на місцях.	посадова особа державного апарату.
Тема 6. Держава та особа			
			<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Людина, особа, громадянин: співвідношення понять. 2. Права людини в історичному розвитку. 3. Поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 4. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 5. Гарантії прав людини та їх види.
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава			
			<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки громадянського суспільства. 2. Співвідношення держави і громадянського суспільства. 3. Поняття та структура політичної системи суспільства. 4. Держава в політичній системі суспільства. 5. Партії в політичній системі

				суспільства. 6. Громадські організації в політичній системі суспільства.
Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава				
Лекція 5 1. Поняття та ознаки демократичної держави. 2. Поняття та ознаки правової держави. 3. Поняття та ознаки соціальної держави. 4. Шляхи формування демократичної, правової, соціальної держави в Україні.	2	Семінарське заняття 5 1. Поняття та ознаки демократичної держави. 2. Поняття та ознаки правової держави. 3. Поняття та ознаки соціальної держави. 4. Шляхи формування демократичної, правової, соціальної держави в Україні.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Поняття і соціальна цінність демократії. Переваги і недоліки демократії. 2. Форми та інститути демократії. 3. Принципи демократії. 4. Функції демократії.
Модуль II. Сутність, норма і форма права				
Тема 9. Поняття і сутність права				
Лекція 6 1. Поняття і різні прояви права. 2. Ознаки права. 3. Функції права і його соціальна цінність. 4. Співвідношення права і форм його зовнішнього прояву. 5. Основні підходи до праворозуміння.	2 2*			Питання для самостійного опрацювання: 1. Поняття і види соціальних норм. 2. Правові норми як різновид соціальних норм. 3. Мораль як соціальне явище, її роль у регулюванні суспільних відносин. 4. Спільні риси та відмінності права і моралі.
Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин				
Лекція 7 1. Поняття правового регулювання. 2. Види правового регулювання. 3. Способи, методи і типи правового регулювання. Правовий режим. 4. Механізм правового регулювання.	2	Семінарське заняття 6 1. Поняття правового регулювання. 2. Види правового регулювання. 3. Способи, методи і типи правового регулювання. Правовий режим. 4. Механізм правового	2 2**	Питання для самостійного опрацювання: 1. Правове регулювання і правовий вплив. 2. Сфери правового регулювання.

5. Ефективність правового регулювання.		регулювання. 5. Ефективність правового регулювання.		
Тема 11. Формування права та його джерела				
Лекція 8 1. Поняття і види форм права. 2. Правовий звичай. 3. Правовий (судовий і адміністративний) прецедент. 4. Нормативно-правовий договір. 5. Правова доктрина як джерело права.	2	Семінарське заняття 7 1. Поняття і види форм права. 2. Правовий звичай. 3. Правовий (судовий і адміністративний) прецедент. 4. Нормативно-правовий договір. 5. Правова доктрина як джерело права.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Поняття і етапи правоутворення. 2. Поняття і види нормотворчості. 3. Нормотворча техніка. 4. Співвідношення форм права та джерел права. 5. Загальні принципи права як джерело права.
Тема 12. Принципи права				
				Питання для самостійного опрацювання: 1. Поняття і класифікація принципів права. 2. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права. 3. Загальні принципи права. 4. Міжгалузеві принципи права. 5. Галузеві принципи права. 6. Принципи правових інститутів.
Тема 13. Норми права				
Лекція 9 1. Поняття і ознаки норми права. 2. Види норм права. 3. Структура норми права. 4. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта.	2	Семінарське заняття 8 1. Поняття і ознаки норм права. 2. Види норм права. Спеціалізовані норми права. 3. Структура норми права: загальна характеристика. 4. Поняття і види гіпотез норм права. 5. Поняття і види диспозицій норм	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Способи викладення норм права в нормативно-правових актах. 2. Співвідношення норми права і припису статті нормативно-правового акта.

		права. 6. Поняття і види санкцій норм права.		
Тема 14. Нормативно-правові акти				
Лекція 10 1. Поняття і ознаки нормативно-правового акта. 2. Класифікація нормативно-правових актів. 3. Закон як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили. 4. Підзаконні нормативно-правові акти, їх види. 5. Дія нормативно-правових актів.	2	Семінарське заняття 9 1. Поняття і ознаки нормативно-правового акта. 2. Класифікація нормативно-правових актів. 3. Поняття і види законів. 4. Підзаконні нормативно-правові акти, їх види. 5. Дія нормативно-правових актів.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Відмінність нормативно-правового акта від інших видів юридичних актів. 2. Структура нормативно-правового акта. 3. Стадії створення нормативно-правового акта.
Тема 15. Система права				
Лекція 11 1. Поняття системи права. 2. Предмет і метод правового регулювання. 3. Структура системи права. 4. Публічне і приватне право.	2	Семінарське заняття 10 1. Поняття системи права, її структура. 2. Галузь права. 3. Підгалузь права. 4. Інститут права. 5. Публічне і приватне право. 6. Матеріальне і процесуальне право.	2 2*	Питання для самостійного опрацювання: 1. Предмет і метод правового регулювання як критерії поділу права на галузі.
Тема 16. Законодавство, його система та систематизація				
Лекція 12 1. Система законодавства: поняття та співвідношення з системою права. 2. Структура системи законодавства. 3. Фактори формування та розвитку системи законодавства. 4. Поняття і види систематизації законодавства.	2			Питання для самостійного опрацювання: 1. Облік нормативно-правових актів, його види. 2. Поняття і види інкорпорації нормативно-правових актів. 3. Консолідація нормативно-правових актів. 4. Кодифікація та створення зводу законів як змістовні форми систематизації нормативно-правових актів.

				5. Законодавча техніка як вид нормотворчої техніки. 6. Способи формулювання правових приписів. 7. Юридична термінологія.
Модуль III. Реалізація права				
Тема 17. Правові відносини				
Лекція 13 1. Поняття і ознаки правових відносин. 2. Види правових відносин. 3. Суб'єкти правових відносин. 4. Суб'єктивні права, правомочність і юридичні обов'язки суб'єктів права. 5. Поняття і види об'єктів правових відносин.	2 2*	Семінарське заняття 11 1. Поняття і ознаки правових відносин. 2. Види правових відносин. 3. Суб'єкти правових відносин. 4. Суб'єктивні права, правомочність і юридичні обов'язки суб'єктів права. 5. Поняття і види об'єктів правових відносин. 6. Юридичні факти: поняття і класифікація.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Підстави виникнення, зміни і припинення правових відносин. 2. Складні юридичні факти та фактичний склад.
Тема 18. Правова поведінка				
Лекція 14 1. Поняття і види правової поведінки. 2. Поняття і види правомірної поведінки. 3. Поняття, склад і види правопорушень.	2	Семінарське заняття 12 1. Поняття, ознаки і види правової поведінки. 2. Поняття, ознаки і види правомірної поведінки особи. 3. Поняття, основні ознаки і сутність правопорушень. 4. Класифікація правопорушень. 5. Склад правопорушення.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Зловживання правом. 2. Причини правопорушень.
Тема 19. Юридична відповідальність				
		Семінарське заняття 13 1. Поняття юридичної відповідальності. 2. Загальні принципи	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Стадії юридичної відповідальності.

		<p>юридичної відповідальності.</p> <p>3. Мета і функції юридичної відповідальності.</p> <p>4. Види юридичної відповідальності.</p> <p>5. Фактичні, юридичні та процесуальні підстави юридичної відповідальності.</p>		<p>2. Підстави, що виключають юридичну відповідальність (неосудність, необхідна оборона, крайня необхідність, малозначущість, казус).</p>
Тема 20. Юридична діяльність				
				<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Поняття і ознаки юридичної діяльності.</p> <p>2. Структура юридичної діяльності.</p> <p>3. Засоби і методи юридичної діяльності.</p> <p>4. Мета, результат і ефективність юридичної діяльності.</p> <p>5. Правові форми діяльності органів держави.</p> <p>6. Юридичний процес.</p>
Тема 21. Реалізація норм права				
<p>Лекція 15</p> <p>1. Поняття і форми реалізації норм права.</p> <p>2. Застосування норм права як особлива форма його реалізації.</p> <p>3. Стадії застосування норм права.</p> <p>4. Основні вимоги правильного застосування норм права.</p> <p>5. Акти правозастосування.</p>	2	<p>Семінарське заняття 14</p> <p>1. Поняття і форми реалізації норм права.</p> <p>2. Застосування норм права як особлива форма його реалізації.</p> <p>3. Стадії застосування норм права.</p> <p>4. Основні вимоги правильного застосування норм права.</p> <p>5. Акти правозастосування: поняття, властивості, види.</p>	2	<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Місце правозастосовчої діяльності в механізмі правового регулювання.</p> <p>2. Форми правозастосування (оперативно-виконавча діяльність, правоохоронна діяльність, правосуддя).</p> <p>3. Прогалини в законодавстві, засоби їх</p>

				<p>усунення та подолання.</p> <p>4. Поняття юридичних колізій, причини їх виникнення.</p> <p>5. Види юридичних колізій (темпоральні (часові), ієрархічні (субординаційні), змістовні колізії).</p> <p>6. Застосування колізійних норм, правоположень і тлумачення закону як основні способи подолання колізій у законодавстві.</p>
--	--	--	--	--

Тема 22. Тлумачення норм права

				<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Поняття і сутність тлумачення норм права.</p> <p>2. Способи тлумачення норм права.</p> <p>3. Офіційне та неофіційне тлумачення норм права.</p> <p>4. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту.</p> <p>5. Правотлумачні (інтерпретаційні) акти, їх види та властивості.</p>
--	--	--	--	--

Тема 23. Правова свідомість і правова культура

<p>Лекція 16</p> <p>1. Поняття і функції право свідомості.</p> <p>2. Види право- свідомості.</p> <p>3. Структура (склад) правосвідомості.</p>	2			<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <p>1. Роль правової свідомості в процесі</p>
--	----------	--	--	--

4. Правова культура: поняття, види, структура.				правоутворення та правореалізації. 2. Поняття та види деформації правосвідомості.
Тема 24. Правова система суспільства				
Лекція 17 1. Поняття і структура правової системи суспільства. 2. Поняття сім'ї правових систем (правової сім'ї). Класифікація правових сімей. 3. Романо-германська правова сім'я. 4. Англо-американська правова сім'я.	2	Семінарське заняття 15 1. Поняття і структура правової системи суспільства. 2. Поняття сім'ї правових систем (правової сім'ї). Класифікація правових сімей. 3. Романо-германська правова сім'я. 4. Англо-американська правова сім'я. 5. Сім'я релігійного права. 6. Сім'я традиційного права.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Наступність у правовій системі суспільства. 2. Особливості становлення та розвитку національної правової системи України.
Всього годин з навчальної дисципліни	34 8* 2**		30 4* 2**	

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Поточна успішність студентів за виконання навчальних видів робіт на навчальних (семінарських та практичних) заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою національної шкали оцінок («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») з метою педагогічного корегування навчальної діяльності студентів та допуску/недопуску до поточного модульного й підсумкового (екзаменаційного) контролю їх знань.

Поточний контроль, який має місце під час проведення трьох поточних модульних робіт, здійснюється шляхом виконання студентами відповідних тестів в письмовій формі або за допомогою відповідного програмного забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу. Оцінювання знань студентів при виконанні поточних модульних робіт здійснюється за 100-бальною шкалою. Загальна оцінка за поточний модульний контроль визначається як середньоарифметична за формулою: $(M_1+M_2+M_3)/3$

Оцінювання самостійної роботи студента здійснюється шляхом перевірки його робочого зошита, де виконуються завдання, передбачені планом самостійної роботи, а також під час поточного тестування чи співбесіди, у перебігу яких викладач визначає загальний рівень засвоєння студентом вузлових питань кожної з тем, винесених на самостійне опрацювання (зокрема, під час семінарських занять). У додатковому контролі засвоєння студентом кожної з тем, винесених на самостійне опрацювання, потреби немає, оскільки цю функцію виконує рубіжний контроль (поточна модульна контрольна робота). У ній рівномірно представлений увесь навчальний матеріал модуля.

Підсумкове оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» здійснюється у формі екзамену. Підсумкова оцінка визначається за середньозваженою оцінкою, виходячи із загальної оцінки за поточний модульний контроль і оцінки за здачу екзамену. Оцінювання знань студентів при здачі екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою: $M \times 0,6 + E \times 0,4$, де M – загальна оцінка за поточний модульний контроль; E – оцінка за екзамен; 0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і здачу екзамену. Тобто максимальна оцінка за поточну успішність не може перевищувати 60 балів, а за здачу екзамену – 40 балів.

Існує також можливість набрання студентом *додаткових балів* (не більше 30).

Таблиця 5.1. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право» за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-8)	20
Модуль 2 (теми 9-16)	20
Модуль 3 (теми 17-24)	20
Екзамен	40
Разом	100

Таблиця 5.2. Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка за шкалою ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного підсумкового контролю
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та підсумковим контролем

Таблиця 5.3. Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави і права»

<i>Форма роботи</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Бали</i>
1. Навчальна	1. Участь у предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-25
	2. Участь у конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-25
	3. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	0-25
	4. Написання і захист реферату з визначеної проблеми	0-10
2. Науково-дослідна	1. Участь у наукових гуртках («Ін-Юре»)	5-20
	2. Участь у наукових студентських клубах («Феміда»)	5-15
	3. Участь у конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських,	5-15

<i>Форма роботи</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Бали</i>
	міжнародних	
	4. Участь у наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	5. Підготовка публікації в наукових виданнях	25
Разом		до 30

Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Розділ 6. Інформаційні джерела

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Прийнята 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1990. – № 3. – Ст. 429.

3. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 38. – Ст. 502.

Основні рекомендовані джерела інформації:

4. Загальна теорія права: підруч. / за заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваїте, 2016. – 392 с.

5. Загальна теорія права [Текст] : підручник / за ред. О. В. Петришин. – Х.: Право, 2020. – 568 с.

6. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції) : навч. посіб. / О.Л. Копиленко [та ін.] ; МОН України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 400 с.

7. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [М.В. Цвік та ін.] ; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Право, 2010. – 583 с.

8. Лук'янов Д.В. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до іспитів / Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський ; за заг. ред. О.В. Петришина. – Х.: Право, 2018. – 193 с.

9. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. / П.М. Рабінович. – 10-е вид., доп. – Львів: Край, 2008. – 224 с.

10. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підруч. / О.Ф. Скакун. – Вид. 4-те, допов. і перероб. – К.: Правова єдність : Алерта, 2014. – 524 с.

11. Теорія держави і права : підруч. / [О. М. Бандурка та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. – 415 с.

12. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / О.В. Зайчук [та ін.] ; ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.

13. Теорія держави і права : підруч. / [Петришин О. В. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.В. Петришина ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Х.: Право, 2014. – 366 с.

14. Теорія права і держави : навч. посіб. / С.Д. Гусарев [та ін.] ; Київськ. нац. ун-т внутр. справ. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. – 270 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

- 15.Алексеев С.С. Общая теория права : учеб. / С.С. Алексеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2009. – 576 с.
- 16.Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия: Опыт комплексного исследования / С.С. Алексеев. – М.: Статут, 1999. – 712 с.
- 17.Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права / Аллан Т. Р. С. ; пер. з англ. Р. Семківа. – К.: Вид. дім «Києво–Могилянська академія», 2008. – 385 с.
- 18.Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох / В. Антошкіна // Право України. – 2017. – № 3. – С. 126–136.
- 19.Антошкіна В.К. Гносеологічна природа тлумачення правових норм / В.К. Антошкіна // Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). – 2019. – Вип. 15. – С. 30–39.
- 20.Бержель Ж.-Л. Общая теория права / Ж.-Л. Бержель ; пер. с франц. – М.: Nota bene, 2000. – 576 с.
- 21.Берман Г.Д. Западная традиция права: эпоха формирования / Г.Д. Берман ; пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М-НОРМА, 1998. – 624 с.
- 22.Биля І. Нормотворча техніка: поняття та загальна характеристика / І. Биля // Вісник академії правових наук України. – 2002. – № 1. – С. 217-226.
- 23.Білас І.Г. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів / І.Г. Білас, Ф.І. Білас // Наше право. – 2015. – № 4. – С. 5-16.
- 24.Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. – 992 с.
- 25.Велика українська юридична енциклопедія [Текст] : у 20 т. / редколегія В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин. – Х.: Право, 2016. –
Т. 3 : Загальна теорія права. – 2017. – 952 с.
- 26.Вступ до теорії правових систем : монографія / за заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрид. Думка, 2006. – 432 с.
- 27.Гладкий С.О. Практично-орієнтоване вивчення загальної теорії права: ауторефлексивний підхід / С.О. Гладкий // Держава і право. Серія : Юридичні науки. – 2019. – Вип. 83. – С. 3-14.
- 28.Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації / О. Гьофе ; пер. з нім. – К.: ППС-2002, 2007. – 436 с.
- 29.Гнатущенко Ю.В. Підходи до визначення поняття правовідношення / Ю.В. Гнатущенко // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 2. – С. 44-49.

30. Головченко В. Юридична відповідальність: позитивний і ретроспективний аспекти / В. Головченко // Юридична Україна. – 2004. – № 7. – С. 4-7.

31. Григор'єв Д.Г. Аналогія, аналогія закону, аналогія права / Д.Г. Григор'єв // Юриспруденція: теорія і практика. – 2005. – № 11. – С. 38-46.

32. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози ; пер. с фр. – М.: Междунар. отношения, 1999. – 400 с.

33. Дворкін Р. Серйозний погляд на право / Р. Дворкін ; пер. з англ. – К.: Основа, 2000. – 519 с.

34. Жаровська І.М. Щодо проблем методології теорії держави і права / І.М. Жаровська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. – 2015. – № 827. – С. 138-141.

35. Жаровська І.М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів / І.М. Жаровська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. – 2016. – № 837. – С. 252-257.

36. Жаровська І.М. Теорія держави і права як фундаментальна та світоглядна дисципліна / І.М. Жаровська // Часопис Київського університету права. – 2016. – № 3. – С. 15-18.

37. Жук Н.А. Парламент, президент, уряд: через взаємостримування до рівноваги: монографія / Н.А. Жук. – Х.: Харків Юридичний, 2007. – 327 с.

38. Завальний А. Юридичні факти: історичні та сучасні аспекти розуміння / А. Завальний // Право України. – 2006. – № 1. – С. 113-116.

39. Загоруй І.С. Теорія держави та права : навчальні матеріали для підготовки до державного іспиту : метод. рек. / І.С. Загоруй, Л.М. Загоруй ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. – Северодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. – 451 с.

40. Законодательная техника : научно-практ. пособие / под ред. Ю.А. Тихомирова. – М.: Городец, 2000. – 272 с.

41. Зозуля Є.В. Теорія держави і права: підготовка до державної атестації : навч. посіб. / Є.В. Зозуля, І.В. Іванов, А.В. Гончаров ; за заг. ред. Є.В. Зозулі ; Донец. юрид. ін-т. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. – 163 с.

42. Іваненко О.В. Метод загальної теорії держави та права: окремі питання / О.В. Іваненко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. – 2015. – Вип. 14 (1). – С. 8-11.

43. Кабанець Н.І. Науковий статус контрактної теорії держави в загальній теорії права / Н.І. Кабанець // Журнал східноєвропейського права. – 2015. – № 15. – С. 65-73.

44. Калиновський Ю.Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність: монографія / Ю.Ю. Калиновський. – Х.: Право, 2008. – 288 с.

45.Калюжний Р.А. Теорія держави і права в основі регулювання інформаційного суспільства / Р.А. Калюжний, І.М. Сопілко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2016. – № 4. – С. 200-202.

46.Кельзен Г. Чисте правознавство: Проблема справедливості / Г. Кельзен ; пер. з нім. – К.: Юніверс, 2004. – 496 с.

47.Кикоть Г. Юридичні факти у механізмі правового регулювання: проблеми теорії / Г. Кикоть // Право України. – 2005. – № 7. – С. 109-112.

48.Козюбра М.І. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії / М.І. Козюбра // Право України. – 2019. – № 11. – С. 83-97.

49.Колодій А.М. Принципи права України : монографія / А.М. Колодій. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.

50.Копоть В.О. Сутність держави: поняття, аспекти, методи дослідження / В.О. Копоть // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 2. – С. 50-55.

51.Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. для студентів ВНЗ / М.В. Кравчук. – 3-тє вид., змін. і допов. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 523 с.

52.Крестовська Н.М. Теорія держави і права : підручник : практикум : тести / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 583 с.

53.Кукуруз О.В. Взаємозумовленість політичної і правової систем: теоретико-методологічна основа / О.В. Кукуруз // Держава і право. Серія : Політичні науки. – 2019. – Вип. 84. – С. 14-24.

54.Лазнюк Н.В. Види нормативно-правових актів (теоретичні питання) / Н.В. Лазнюк // Митна справа. – 2014. – №10. – С. 53-65.

55.Ллойд Д. Ідея права / Д. Ллойд ; пер. с англ. – М.: Югона, 2000. – 416 с.

56.Лошихін О.М. Аналіз становлення наукової думки про функції держави в теорії держави і права / О.М. Лошихін // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. – 2017. – Т. 28 (67), № 1. – С. 1-5.

57.Лук'янов Д.В. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання) : монографія / Д.В. Лук'янов. – Х.: Право, 2007. – 320 с.

58.Максимов С.И. Правовая реальность: опыт философского осмысления: монографія / С.И. Максимов. – Х.: Право, 2002. – 328 с.

59.Марченко М.Н. Теория государства и права: учеб. для студ. вузов, обуч. по спец. "Юриспруденция" / М.Н. Марченко ; Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Юрид. фак. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Проспект, 2007. – 637 с.

60.Матвєєва Л.Г. Правозастосувальні акти та акти тлумачення права / Л.Г. Матвєєва // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2001. – № 1. – С. 126-129.

61. Матевосян А.А. Поняття принципу верховенства права на доктринальному рівні / А.А. Матевосян // ScienceRise. Juridical Science. – 2019. – № 4. – С. 10-15.

62. Мерник А.М. Державно-правові явища як об'єкт розгляду теорії держави та права й інших міждисциплінарних напрямів юридичних досліджень / А.М. Мерник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. – 2015. – Вип. 32 (1). – С. 52-56.

63. Минькович-Слободяник О.В. Основні етапи формування правової культури на теренах сучасної України / О.В. Минькович-Слободяник // Часопис Київського університету права. – 2019. – № 3. – С. 44-49.

64. Минькович-Слободяник О.В. Концепція правової і політичної культури у контексті трансформації українського суспільства / О.В. Минькович-Слободяник // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2019. – Вип. 86. – С. 61-71.

65. Мозоль Н.І. Сучасні концепції праворозуміння: поняття, характеристика та особливості / Н.І. Мозоль // Науковий вісник НАВС. – 2013. – № 1. – С. 36-41.

66. Оборотов Ю.Н. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права): монографія / Ю.Н. Оборотов. – Одеса: Юрид. літ., 2002. – 280 с.

67. Общая теория права и государства: учеб. / В.С. Нерсисянц ; Институт государства и права РАН. Акад. правовой ин-т. – М.: НОРМА ; М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 2002. – 539 с.

68. Оніщенко Н.М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду) / Н.М. Оніщенко // Держава і право. Серія : Юридичні науки. – 2016. – Вип. 71. – С. 3-20.

69. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії «функції держави»: загальний огляд проблеми / Г. Падалко // Право України. – 2006. – № 8. – С. 63-69. Пархоменко Н.М. Джерела та форми права як категорії права: до постановки проблеми / Н.М. Пархоменко // Часопис Київського університету права. – 2006. – № 4. – С. 16-20.

70. Петражицкий Л.И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности / Л.И. Петражицкий. – Изд. 2-е., испр. и доп. – Т. 1. – СПб., 1909. – 318 с.

71. Петришин А.В. Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ : монография / А.В. Петришин. – Х: Факт, 1998. – 168 с.

72. Пильгун Н.В. Правова свідомість та правова культура в контексті формування громадянського суспільства / Н.В. Пильгун, О.О. Ройко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2019. – Вип. 86. – С. 7-22.

73. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / С.П. Погребняк. – Х.: Право, 2008. – 240 с.

74. Полонка І.А. Теоретико-оціночні пропозиції щодо класифікації правомірної поведінки (онтологія диференціації) / І.А. Полонка // Право України. – 2016. – № 6. – С. 99-106.

75. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку : монографія / В.М. Попович ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – Київ : Юрінком Інтер, 2015. – 382 с.

76. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства : монографія / за ред. Ю.П. Битяка, І.В. Яковюка, О.В. Петришина та ін. – Х.: Право, 2007. – 248 с.

77. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л.М. Герасіна [та ін.]. – Х.: Право, 2009. – 352 с.

78. Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія / за заг. ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна, М.І. Панова та ін. – Х.: Право, 2008. – 320 с.

79. Рассолов М.М. Актуальные проблемы теории государства и права : учеб. пособ. / М.М. Рассолов, В.П. Малахов, А.А. Иванов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 447 с.

80. Рулан Н. Историческое введение в право / Н. Рулан ; пер. с франц. – М.: Nota bene, 2005. – 672 с.

81. Свобода и закон / Бруно Леони ; пер. с англ. В. Кашкина под ред. А. Куряева. – М.: ИРИСЭН, 2008. – 308 с.

82. Сердюк О.В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права : монографія / О.В. Сердюк. – Х.: Яшма, 2007. – 320 с.

83. Сердюк І.А. Визначення предмету теорії держави і права: доктринальні підходи та правове закріплення / І.А. Сердюк // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 37-48.

84. Скакун О.Ф. Загальна теорія права і держави: проблематизація та переосмислення метатеорії / О. Ф. Скакун // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 4. – С. 27-36.

85. Теория государства и права: учеб. / А.Г. Бережнов [и др.] ; ред. М.Н. Марченко ; Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. – Изд. 4-е. – М.: Зерцало, 2009. – 836 с.

86. Теорія держави і права в тестових завданнях : навч. посіб. / за заг. ред. Наливайко Л.Р. ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. – Дніпро : ДДУВС, 2018. – 715 с.

87. Теорія держави і права : навч. посіб. / С.К. Бостан [та ін.]. – К.: Академія, 2013. – 346 с.

88. Тимошенко В.І. Правова держава (теоретико-історичне дослідження) / В.І. Тимошенко. – К.: Наук. думка, 1994. – 132 с.
89. Тімуш І. Правова реальність і правосвідомість: інтегральне розуміння змісту та взаємозв'язку / І. Тімуш // Право України. – 2010. – № 7. – С. 94-100.
90. Толстенко В. Поняття форми держави як предмет дослідження сучасної теорії держави і права / В.Толстенко // Юридична Україна. – 2013. – № 9. – С. 8-15.
91. Толстенко В.Л. Методологічні основи аналізу форми держави й розвиток сучасної теорії держави та права / В.Л. Толстенко // Філософські та методологічні проблеми права. – 2014. – № 1. – С. 24-35.
92. Удовика Л.Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (частина 1) / Л.Г. Удовика // Часопис Київського університету права. – 2019. – № 3. – С. 12-20.
93. Федіна Н.В. Концепція соціальної справедливості в теорії держави і права / Н.В. Федіна // Правові новели. – 2018. – № 4. – С. 66-72.
94. Фуллер Лон Л. Мораль права / Фуллер Лон Л. ; пер. з англ. – К.: Сфера, 1999. – 232 с.
95. Харт Х. Л. А. Концепція права / Харт Х. Л. А. ; пер. з англ. – К.: Сфера, 1998. – 236 с.
96. Хаустова М.Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні / М.Г. Хаустова. - Х.: Право, 2008. – 160 с.
97. Хахуліна К.С. Теорія держави та права як основа буття юриспруденції / К.С. Хахуліна // Правничий часопис Донецького університету. – 2013. – № 1. – С. 116-121.
98. Цвік М. Про сучасне прворозуміння / М. Цвік // Вісник академії правових наук України. – 2002. – № 4. – С. 3-13.
99. Цимбалюк М.М. Онтологія правосвідомості: Теорія та реальність : монографія / М.М. Цимбалюк. – К.: Атіка, 2008. – 288 с.
100. Циппеліус Р. Юридична методологія / Р. Циппеліус ; пер. з нім. – К.: Реферат, 2004. – 176 с.
101. Честнов І. Посткласична теорія права: контури нової парадигми / І. Честнов // Право України. – 2011. – № 8. – С. 109-114.
102. Шатіло В.А. Загальнонаукові підходи до визначення принципів права та їх вплив на розвиток конституційного механізму державної влади / В.А. Шатіло // Публічне право. – 2019. – № 2. – С. 9-14.
103. Шевченко А.Є. Теорія держави і права : навч. посіб. / А.Є. Шевченко, А.В. Старостюк. – Вінниця: Нілан, 2017. – 271 с.
104. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні / С. Шевчук. – К.: Реферат, 2007. – 640 с.
105. Шмоткін О.В. Теорія держави і права : підручник / О.В. Шмоткін. – К.: Нац. акад. СБУ, 2016. – 432 с.

106. Шмоткін О.В. Теорія держави і права в латинських юридичних аксіомах : навч. посіб. / О.В. Шмоткін. – К.: Нац. акад. СБУ, 2018. – 156 с.

107. Ященко В.А. До питання про методологію теорії держави та права / В.А. Ященко // Правничий вісник Університету "КРОК". – 2014. – Вип. 20. – С. 38-44.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни (програмне забезпечення комп'ютерної підтримки вивчення курсу «Теорія держави і права»)

Загальне програмне забезпечення

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо.

Основними й найбільш використовуваними складовими пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word - додаток для створення й обробки документів. Цей додаток формує за замовчуванням файли з розширенням doc, хоча користувач за своїм розсудом може зберігати файли з іншими розширеннями (dot – файл шаблону, rtf – текст у спеціальному форматі, що відключає макроси, txt – тільки неформатований текст, html – формат веб-сторінок та ін.). Документи, створені цим додатком, можуть містити текст, графіку, таблиці, звук, відеокліпи.

2. Microsoft Excel – програма керування електронними таблицями загального призначення, що використовується для обчислень, організації й аналізу ділових даних.

3. Microsoft Power Point – засіб розробки демонстраційних матеріалів для електронної презентації з використанням слайдів. Створює файли з розширенням ppt. Демонстраційний матеріал може містити текст, таблиці, діаграми, графіку, анімацію, звук та інші ефекти multimedia. Виходячи з того, що Power Point є складовою частиною пакета Microsoft Office, презентацію можна досить швидко підготувати, використовуючи фрагменти документів Microsoft Word, таблиць і діаграм Excel, даних Access.

Спеціалізоване програмне забезпечення

1. Теорія держави і права. Електронні презентації Microsoft PowerPoint тем курсу з використанням слайдів.
2. Теорія держави і права: завдання для аудиторного тестування студентів денної та заочної форми навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://10.0.0.34/>
3. Теорія держави і права : Дистанційний курс з дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=2783>

Пошукові та інформаційні системи Інтернет

1. Google : Пошукова системи Інтернет. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.google.com.ua/>

Офіційні веб-сайти органів державної влади України

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт/ – Режим доступу до електронних документів : <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index//>.

2. Президент України : офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.president.gov.ua/>.

3. Урядовий портал : єдиний веб-портал виконавчої влади України. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

Пошукові правові системи

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт : Законодавство України. – Режим доступу до електронних документів : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index/>

2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт : Законотворча діяльність Верховної Ради України : Законопроекти : Пошук за реквізитами. – Режим доступу до електронних документів : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.

3. Президент України : офіційне інтернет-представництво : Офіційні документи. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.president.gov.ua/documents/>.

4. Урядовий портал : єдиний веб-портал виконавчої влади України : Нормативно-правова база : База документів : Пошук документів за реквізитами. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/search>.

5. Офіційний вісник України : Єдине повне офіційне періодичне видання нормативно-правових актів України. – Режим доступу до електронних документів : <http://ovu.com.ua/>.

6. Мега-НаУ : професійна юридична система : НаУ-Online : Нормативно-правові документи. – Режим доступу до електронних документів : <http://zakon.nau.ua/>.

7. Ліга:Закон : правовий портал : он-лайн сервіси : Законодавство. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.ligazakon.ua/>

8. Право. Украина : інформаційно-правова система : Документи : Нормативно-правові документи. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.legal.com.ua/cgibin/matrix.cgi/document.html>.

Бібліотечно-бібліографічні електронні ресурси

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт/ : Бібліотечно-бібліографічні ресурси : Бібліографічний моніторинг. – Режим доступу до електронних документів : <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. – Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : пошукова система сайту : Система каталогів і картотек : Каталог книжкових видань : Пошук у електронному каталозі. – Режим доступу до електронних документів : <http://www.nbuv.gov.ua/db/orac.html>.

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : пошукова система сайту : Система каталогів і картотек : Електронний фонд (тематичні та видові зібрання публікацій) : Електронна бібліотека авторефератів дисертацій : Пошук у електронній бібліотеці авторефератів дисертацій. – Режим доступу до електронних документів. - <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ard.html>..

5. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт : Політематична база даних статей з періодичних видань. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://analytic.nplu.org/>.

6. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт : Каталог статей зі збірників наукових праць. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://stt.nplu.org/>.

7. Бібліотека Полтавського університету економіки і торгівлі : веб-сайт. – Режим доступу до електронних ресурсів: http://lib.uccu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=36